ઇમામતનો મહાન ફતવો

૬૦ આલેમોની સહીનો.

દીનના આલેમો આ મસઅલામાં શું ફરમાવે છે કે બે સગા ભાઇયો એક મોટો અને એક નાનો, પોતાની મા સાથે એકજ ઘરમાં (કે જે ઘર તેવણુના મરહૂમ બાપનુ રૂપીઆ રોકડા દઇ ખરીદેલું હતું, અને તેને કંઇ અમુક કારણુસર મરહૂમ બાપે (તેજ ભાઇયોની) માના નામ-પર ચઢાવી દીધું હતું), પેદા થયા ત્યારથી સાથે રેહતા હતા. માને મજકુર બંને ભાઇયોની ઓરતો સાથે (તામશી સ્વભાવ હોવાને લીધે) અણુબનાવ હમેશ રેહતો. છેલ્લે એક દિવસે મોટા છોકરાની ઓરત સાથે કઇ કંકાસ થઇ ગયો તેથી કરીને મોટા છોકરાને માએ કહ્યું કે તારી વહુને લઇને તું ઘર છોડી ચાલ્યો જા. તેણે કહ્યું કે આ (મારા) બાપ મરહૂમનું ઘર છે હું એને છોડી કેમ ચાલ્યો જાઉં ? ત્યારે માએ કહ્યું કે આ મારૂ ઘ. છ તારા બાપનુ નથી, અને હું તને મારી સાથે રાખવા માંગતી નથી, તું ચાલ્યો જા.

ત્યારે મોટા છોકરાએ મકાન નહિ છોડવાને ઘણી તકરાર માની સાથે કીધી. પણ માએ તેની વાત તરફ કંઇ પણ ધ્યાન નહિ દેતાં તેને કાઢી મુકવાનીજ હઠ લીધી, છેવટે બે ત્રણ સારા માણુસોના કેહવાથી છોકરાએ (પોતાની) માનું તે મકાન ખાલી કરી દીધું અને ભાડાના મકાનમાં જઇ રહ્યો. જેને લગભગ ત્રણ વરસ થવા આવ્યા.

એ મુદત દરમ્યાન કેટલાક ભરોસેદાર સાધનોથી મોટા છોકરાને ખબર પડી કે માની પાસે રૂા૦ બે ત્રણ હજારની પુંજી છે અને ઘર કે જે આજની હાલત મુજબ રૂપીઆ ૭ સાત હજારની કિંમતનું થવા જાય છે તે સઘળાંને પોતાને કબજે લેવા નાનો છોકરો માને ફોસલાવી રહેલો છે. અને તેટલાજ માટે ઓરતોની સાધારણુ તકરારને લીધે તેણે મો. છોકરા (પોતાના મોટા ભાઇને માને ઉસકેરી) ઘરમાંથી બહાર કાઢી મુકાવ્યો.

વળી મરહૂમ બાપનાં ઘરનાં રાચરચીલાં અને ... અને ઘર કે જેમાં મોટા છોકરાનો વારસો પોંહચે છે તે સઘળાંને મા અને (તેણીનો) નાનો છોકરો પોતાના કબજામાં લઇ બેઠાં છે. વળી માને દરસે બસો અઢીસો રૂપિઆની આમદની છે જે વડે તે પોતાનું ગુજરાન ચલાવે છે. નાનો છોકરો પણ નોકરી કરે છે અને મા સાથે રહે છે.

મોટા છોકરાને કાઢી મુકયો ત્યારથી કદીપણ તેણીએ પોતાને ત્યાં બોલાવ્યો નહીં, પણ તેણી ફરીઆદ કરે છે કે તે મારે ત્યાં કદી આવે નહીં, તેથી કરીને મોટા છોકરો પણ તેણીને ત્યાં ગયો નહીં. અને ત્રણ વરસ થયાં તે (મોટા છોકરો) એક મસીદમાં ઇમામતની નોકરી કરી પોતાનું ગુજરાન -

હવે કેટલાક દિવસ થયા એક માણુસ સાથી કંઇ તકરાર થઇ જવાથી તે માણુસે એક મસઅલો ગુજરાતીમાં છપાવી બહાર પાડયો છે કે જે માણુસે પોતાના માબાપ અથવા બનેમાંથી એકની નાફરમાની કરે તો તેની પાછળ નમાઝ પઢવી જાયઝ નથી, અને તેને ઇમામતની નોકરી-માંથી કાઢી મુકવું જોઇએ; નહિતો સઘળા માણુસોની નમાઝ બાતેલ જશે.

હવે સવાલ એ છે કે આ મોટો છોકરો કે જેને ત્રણુ વરસ થયાં (તેની) માએ ઘર-માંથી કાઢી મુકયો છે-અને ઇમામતની નોકરી કરે છે અને પોતાનું ગુજરાન ચલાવે છે શું તે માબાપથી નાફરમાની કરનારો ગણુાશે અને શુ તેની પછાડી નમાઝ જાયઝ થશે નહી ? અગરજો (એ કકાસ થયા પછી) એક વખતે (એમ બન્યું છે કે) ત્રણુ ચાર આબરૂદાર સદગૃહસ્થોને લઇ મચકુર મોટો છોકરો (જનાબ) મૌલવી ગુલામ મોહંમદ સાહેબ રાંદેરવાળાને ઘેર (રાંદેરમાં) ગયો અને તેણે જણાવ્યુ કે તમો તમામ સાહેબોની રૂબરૂ હુ મારી માં પાસે (મારા કસુરો બાબત) માફી ચાહુ છુ. મૌલવી સાહેબ ઘણુા ખુશ થયા પોતે તેની માને બોલાવવા ગયા પણુ મોટા છોકરાની (મચકુર) મા આવી નહી. મૌલવી સાહેબ પાછા આવ્યા અને પોતાની બેનને તેડવવા મોકલી ત્યારે પણુ તેણી આવી નહી. હવે જે માણુસે ખાનગી દુશ્મનીને લીધે એ મસઅલો કાઢયો અને ફિસાદ જગાડયો તેને માટે શો હુકમ છે. જાહેર ફરમાવો. (ખોદાપાક તરફથી) એનો બદલો તમને દેવામાં આવશે.

જવાબ.

મચકુર હાલતમા મોટા છોકરાનો કઇ પણુ ગુન્હો નથી. હકથી વધવું અને બીજાના હકમાં નુકસાની પોંહચાડવી એ બને કામો મા અને નાનાભાઇની સાથે સબંધ ધરાવે છે. અને સગપણુ તોડવાનો ગુન્હો તે બનેપર છે. જે ઘર મરહૂમ બાપે રોકડે રૂપિએ ખરીદેલું હતું અને કઇ મસલત દાખલ તે, (છોકરાઓની) માના નામપર ચઢાવી દીધું હતું તે બાપનીજ મીલકત છે તેમાં મા અને (તેણી) બન્ને છોકરાના હિસ્સા છે (અને તેથી તે સઘળાં) તેનાં માલેક છે. હક નહોતો અને [illegible] ના જોડેલાં રાચરચીલાં, લુગડાં, અને કિતાબોમાંથી કંઇ પણુ નહીં દેવાતે.. હક નહોતો એતા મોટા છોકરાના હકનું નાશ કરવામાં આવ્યું છે.

જવાબ એ કે તે મોટા છોકરા પછાડી નમાઝ પઢવા દુરુસ્ત. છે અને તે (મોટા છોકરા) ની ઇમામત કોઇપણુ તરેહની કરાહત વગર જાયઝ છે. તે (પોતાની) માનો નાફરમાન થઇ શકતો નથી. હદીસ શરીફમાં છે કે "ખુદાપાકના ગુનેહગાર થવાય તેવા કામમાં બંદાઓની તાબેદારી કરવાની નથી" અને જે માણુસે ફિતનો ઉઠાવવા વાસ્તે એવો સવાલ ઉભો કીધો કે જેથી પેલા ગરીબ મોટા છોકરાની ઇમામત નાજાયઝ સાબેત થાય અને તેણુ જુંઠી તોહમત મુકી અને સાચી વાત સતાડી તે મોટા ગુન્હેગાર અને ફાસેક છે ફકત.

દેવબંદના આલેમોની સહીઓ:—

૧ મુફ્તી અઝીઝર રહમાન સાહેબ ૨ મૌલવી મોહંમદ હસન સાહેબ
૩ મૌલવી ગુલામ રસુલ „ ૪ „ ગુલ મોહંમદ „
૫ „ સલાહ અહમદ રશીદી „
આ જવાબ જે મુફ્તી સાહેબે લખેલો છે તે તદ્દન ખરો છે.
૬ મૌલવી મોહંમદ યુસુફ સાહેબ
૭ મૌલાના મહમુદ હશન સાહેબ સદર મુદરરિસ દારૂલઉલુમ દેવબંદ

દિલ્લીના આલેમોની સહીઓ:—

૮ મૌલવી મોહંમદ કાઝિમ અલી સાહેબ } મદરસએ ફતેહપૂરી.
૯ „ મોહમદ ઇબ્રાહીમ „ }

મઝકુર હાલતમાં જાહેર છે કે ખરૂં જોતા (છોકરાઓના) બાપને (પોતાની ઓરતને મઝકુર ઘરની) માલેક બનાવી દેવી મંજુર હતુ નહીં. પણ એમજ નામને માટે (છોકરાઓની) માના નામપર ચઢાવી દેવામા આવ્યુ હતુ દરેક હાલતમા ખરેખર તે ઘર (મઝકુર) બને છોકરાઓના બાપની મિલકત (સાબેત) થઇ અને તેવણના ગુજરી ગયા પછી (તેવણના) બને છોકરા અને (તે બને છોકરાઓની) મા તેના માલેક થયા. (તેથી કરીને) પોતાના ભાગથી વધારે નાના છોકરાને અર્પણ કરવુ માને કદી પણ જાયઝ નહોતું અને શરીઅતમાં એવી રીતે અર્પણ કરવુ જાયઝ પણ નથી તેમજ નાના છોકરાને પણ આવા જુલમમાં જુલમી કામમા શામેલ થવું જાયઝ નહોતું. મોટા છોકરાને તેના બાપ તરફથી જે વારસો મલવાનો હતો તેનાથી તેને દુર કીધો એ કામ નાના છોકરા અને માએ ઘણું જુલમતું કીધુ.

અને બાપે જો ખરેખરે તે ઘરનું માલકીપણું બંને છોકરાની માના નામપર કીધું હોય તો (શરીઅતથી) એવી રીતે માલેક બનાવવું જાયઝ નથી, પણ જુલમ છે અને (ઘરનું) સામ[illegible] વિગેરે જે મરહૂમ બાપે પોતાની પાછલ મુકયુ તેને માટે તો મા અને નાના છોકરા તરફથી કાઇ પણ તરેહનો ઉત્તરનો જવાબ (થયુ શકતેજ) નથી. તેમાથી પણ મોટા છોકરાને કઇ નહીં દેવામાં માએ અને (તેણીના) [illegible]છોકરાએ ઈંસાફ હદથી વધારે જુલમ કીધો છે. એવીજ રીતે મઝકુર બંને (છોકરાઓ) ના બાપે જે નગદ માલ છોડેલો હતો તેમાં પણ મોટા છોકરાનો ભાગ છે.

આ હદથી વધારે જુલમ ઉપરાંત જે નાના છોકરા અને તેની માએ કીધો છે. બીજો ગુન્હો તેઓએ સગપણ તોડવાનો કીધો છે ત્યારે મઝકુર હાલતોમાં મોટા છોકરાનો કઇ પણ ગુન્હો નથી. શરીઅત મુજબ તો ગુન્હેગાર નાનો છોકરો અને તેની મા છે. અને અગરજો મોટો છોકરો ગુન્હેગાર ત્રહી હતો છતાં તે (પોતાની મા પાસે) માફી માંગવા ગયો, અને ભલામણો કરાવી, (છતાં) તેની મા રાજી થઈ નહીં. આ સગપણ તોડવા (નાગુન્હા) નો બોજો પૂરેપૂરી રીતે નાના છોકરા અને તેની માપર છે. કયામતને દહાડે એની સજા તેઓને ખમવી પડશે અને

તેથી કરીને નાનો છોકરો અને તેની મા આ હકનો નાશ કરવાથી અને જુલમ કરવાથી તેમજ મગપણ તોડવાથી બહુ મોટા ગુન્હેગાર છે, અને મોટા છોકરાને માથે શરીઅતથી કંઇ પણ આરોપ નથી, તેથી તેની ઇમામત કોઇ પણ તરેહની કરાહત વગર જાયઝ છે, કેમકે શરીઅત મુજબ તે પોતાની માનો નાફરમાન (છોકરો) નથી

સહાનપુરના આલેમોની સહીઓઃ—

૧૦ મુફતી ઇનાયત ઇલાહી સાહેબ	૧૧ મૌલાના ખલીલ અહમદ સાહેબ સદર મુદરરિસ	મદરસએ મઝાહેરૂલ ઉલુમ
૧૨ મૌલવી ઝફર અહમદ ,,	૧૩ મૌલવી સાબેતઅલી ,,	
૧૪ ,, મોહમદ યહયા ,,	૧૫ , મોહમદ ઇલ્યાસ ,,	
૧૬ ,, અબ્દુલ કાદિર ,,		

દિલ્લીના આલેમોની સહીઓઃ—

૧૭ મૌલવી મોહમદ મીયા	સાહેબ	મદરસએ	હુસૈનીયા
૧૮ ,, મોહંમદ આલમ	,,	,,	ફતેહપુરી
૧૯ ,, મોહમદ મુરસલ	,,	,	નોઅમાનીયા
૨૦ ,, મોહમદ મીયા	,,	,,	હુસૈનબખ્શ
૨૧ ,, મોહમદ નસીમ અહમદ	,,	,,	,,
૨૨ ,, અબ્દુલ મલેક	,,	,,	ફતેહપુરી
૨૩ ,, સૈફર રહમાન	,,	,,	,,

જો એમ સાબેત થઇ જાય કે બાપે માત્ર નામનેજ માટે ઘર (છોકરાઓની) માને નામે ચઢાવી દીધું હતુ તો તે ઘર બાપની પાછળ છોડેલી મીલકત ગણાશે.

૨૪ મૌલવી મોહંમદ યુસુફ સાહેબ મદરસએ નોઅમાનીયા.

૨૫ ,, અબ્દુર રશીદ ,, ,, ,,

જો મયકુર ઘર (માને) દીધેલુ નહીં સાબેત થાય તો મોટો છોકરો પણ તેમાં ભાગ્યો થશે હવે ઇમામતની બાબત રહી તો ઇમામત તેવણુની વગર કરાહતે જાયઝ છે, જેવી રીતે કે સવાલ અને જવાબ લખનારના લખાણથી જાહેર છે.

૨૬ મૌલવી અબ્દુલ રહમાન સાહેબ મદરસએ મૌ. અબ્દુર રબ સાહેબ

જ્યારે મોટા છોકરાએ પોતાની મા પાસે માફી માંગી ત્યારે તે કોઇ પણ રીતે ગુનેહગાર નથી અને તેની ઇમામતમાં કોઇ પણ તરેહની કરાહત નથી અને જ્યાં સુધી એ બાબત સાબેત નહી

થાય કે તેના બાપે તે ઘર તેની માના નામપર એમજ નામનું ચઢાવી દીધુ હતું. અને તેના અપણુ અર્થે બંને તરફથી કબુલાત થઇ હતી નહી મોટા છોકરો તે મકાનમાં વારેસ થઇ શકતો નથી.

૨૭ મૌલવી મોહમદ શફી સાહેબ મદરસએ મૌ. અબદુર રબ સાહેબ
૨૮ ,, ઇનઝાર હુસેન ,, ,, અમીનીયા
૨૯ ,, મોહંમદ કાસિમ ,, ,, ,,
૩૦ ,, ઝીયાઉલહક ,, ,, ,,

જો (મચકુર) સવાલ ખરો હોય અને બનાવો એવીજ રીતે બનાવેલા હોય તો તેનો જવાબ એજ છે કે મુફતી અઝીઝુર રહમાન સાહેબે લખ્યો છે પણ જો બનાવો એવી રીતે બન્યા નહીં હોય તો એ જવાબ તે બનાવોની સાથે સબંધ ધરાવશે નહીં.

૩૧ મુફતી મોહમદ કિફાયતુલ્લાહ સાહેબ મદરસએ અમીનીયા.

હું પણ મુફતી મોહંમદ કિફાયતુલ્લાહ સાહેબના લખાણને ટેકો આપું છુ. સવાલ કરનાર જો સાચુ બોલતો હશે તો આ જવાબ તેને લાયક છે નહીંતો જવાબ લાગુ પડશે નહીં.

૩૨ મૌલવી મોહમદ અમીન સાહેબ મદરસએ અમીનીઆ દેહલી.

રામપુરના આલેમોની સહીઓ:—

૩૩ મૌલવી અશફ્ક અહમદ સાહેબ મદરસએ અનવારૂલ ઉલુમ
૩૪ ,, ગુલામ મોહમદ ,, ,, ,,
૩૫ ,, હબીબશા ,, ,, ,,
૩૬ ,, મોહંમદ અલી ,, ,, ,,

મચકુર હાલતમાં જેને માટે સવાલ પુછવામાં આવ્યો તેનો કોઇપણ શરઇ ગુન્હો જણાતો ન્હી, તેથી તેની ઇમામત કોઇ પણ રીતે મકરૂહ સાબેત થતી નથી.

૩૭ મૌલવી મોહમદ ફઝલે હક સાહેબ મદરસએ આલીયા

પુછેલા સવાલની બનેલી બીનામા જો ખરેખર મોટા છોકરાની તરફથી કોઇ ગુન્હો અને શરીઅત પ્રમાણે મા બાપના હકમા કઇ ગુન્હો નહીં થયો હોય તો મઝકુર છોકરો ગુન્હેગાર નથી, અને તેની પછાડી નમાઝ પણ કોઇ પણ તરેહની કરાહત વગર જાયઝ છે. સવાલમાં બયાન થયલુ ઘર જો ધણીના તરફથી ઓરતને કબજા સાથે, અથવા વેચાણ દાખલ, અથવા મેહેરના બદલામાં ખરેખર દઇ દેવામાં નહિ આવેલુ હોય અને માત્ર નામનોજ એવો બદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો હોય, તો એવો નામના બદોબસ્તની સાબેતી કરવામાં આવે ત્યારે મઝકુર ઘર મરહુમ બાપની પાછળ છોડેલી માલ મિલકતમાં ગણાશે, અને તેથી ઊલટુ વરતવુ જુલમ ગણાશે.

૪૦ મૌલવી મોહમદ મુનાવર અલી સાહેબ મદરસએ આલીયા

૪૧ ,, કાઝિમ મોઅલ્લેમુદ્દીન (નામ બરાબર વચાતુ નથી) ,,

મીરઠના આલેમોની સહીઓઃ—

૪૨ મૌલવી મોહમદ ઇસહાક સાહેબ મદરસએ ઇસલામીયા

૪૩ ,, યુસુફઅલી ,, ,, ,,

હઝરત મૌલાના અઝીઝુર રહમાન સાહેબ મુફતીએ દેવબંદ અને મૌલાના કિફાયતુલ્લાહ સાહેબ મુદરરિસ મદરસએ અમીનીયા દિલ્હી એ બંને સાહેબોએ જે લખ્યુ છે તે ખરૂ છે.

૪૪ મૌલવી કિફાયતુલ્લાહ ગંગોહી સાહેબ મદરસએ ઇસલામમીયા અંદરકોટ

ગિલોટી (ઝીલ્લા) બુલંદ શેહેરના આલેમોઃ—

૪૫ મૌલવી કરીમ બક્ષ સાહેબ મદરસએ ઇસલામીયા

૪૬ મોહઇયુદ્દીન અહમદ ,, ,, ,,

રામપુરના આલેમોની સહીઓઃ—

૯ [illegible]